

ELIZA BELOOFT HET DORSTIG HEIR
WATER EN DE OVER WINNING.

II KONING. III: 16-25.

Ende hy zeide; Zo zeid de HEERE: Maakt in dit dal vele gragten. Want zo zeid de HEERE: Gylieden en zult geen wind zien, ende gy en zult geen regen zien, nogtans zal dit dal met water vervuld worden, zo dat gy zult drinken, gy, ende uw vee, ende uwe beesten. Daar toe is dat slegt in de ogen des HEEREN: Hy zal ook de Moabiten in u-lieder hand geven. Ende gy zult alle vaste steden, ende alle uitgelezene steden slaan, ende zult alle goede boomen vellen, ende zult alle waterfonteynen stoppen; ende alle goede stukken lands zult gy met steenen verderven. Ende het geschiedde des morgens als men 't spys offer offert, dat'er, ziet, water door den weg van Edom quam; ende het land met water vervult werd. Doe nu alle de Moabiten hoorden, dat de Koningen opgetogen waren, om tegen hen te stryden, zo wierden zy t'zamen geroepen, van alle de gene aan, die den gordel aangordeden, ende daar boven, ende stonden aan de landpale. Ende doe zy zig 's morgens vroeg opmaakten, ende de zonne over dat water oprees; zagen de Moabiten dat water tegen over root, gelyk bloed. Ende zy zeiden; Dit is bloed: De Koningen hebben voorzeker zig met den zweerde verdorven, ende hebben de een den anderen verslagen: Nu dan aan den buit gy Moabiten. Maar als zy aan het leger Israëls quamen, maakten zig de Israëliten op, ende sloegen de Moabiten, ende zy vloden van haar aangezigt: ja zy quamen in [het land,] slaande ook de Moabiten. De steden nu brakenze af, ende een iegelyk wierp zynen steen op alle goede stukken lands, ende vuldenze, ende stopten alle

wa-

waterfonteynen, ende velden alle goede boomen, tot dat zy in Kir-Hareseth [alleen] de steenen daar van lieten overblyven: ende de sinteraars omcingelden en sloegenze.

WAnneer Israël in de woestyne van Rafidim met water uit den Rotsteen was gedrenkt, wierden zy kort daar aan van Amalek bestreeden; dien zy onder het geleide van Josua overwonnen en met den zwaarde krenkten. Exod. 17. INLEIDING.

Twee uitnemende bewyzen van Gods Magt en Voorzorge over Israël: Die den rotsteen veranderde in een watervloed, zodat de wateren daar uit vloeiden, als een riviere in dorre plaats. Waar door Israël verfrist, en door Moses voorgebed ondersteunt, Amalek verfloeg; die, als de eerste vyand van Israël, ter verbanninge word overgegeeven. Pf. 78: 16.
en 105: 41.

Onderscheidene zaken konden hier omtrent onderzocht worden: van waar dit water gekomen zy; hoe lange het geduurt hebbe; en welke verborgenheden hier in opgesloten waren. Om 'er met een woord van te spreken: het kan zyn, dat in dien rotsteen een Waterwelle zy verborgen geweest, Gode alleen bekend, van Hem op den slag van Mose geopent en door een gedurigen toevoer van water onderhouden: 't welk daar uit vloeijende naar alle waarschynelykheid de Kinderen Israëls byna tot het einde van hunne legertogten bybleef: * immers Paulus leert, dat de Steenrotse volgde: namentlyk met hare wateren. 1 Kor. 10: 4.

De zelve Apostel geeft ons in de gemelde plaats den sleutel in de hand, ter openinge van de Verborgenheden daar in opgesloten. *Zy hebben alle denzelven geestelyken*

* In statione xxxii quæ fuit in Ezion-gaber, post annos 39. hanc aquam comitem, ut eam appellat Tertullianus, mari Rubro immerfam fuisse, verisimillimum putat Uffer. Annal. p. m. 19. ad A. mundi 2552.

lyken drank gedronken: want zy dronken uit de geestelyke Steenrotsse, die volgde: en de Rotsteen was Christus: Die, geslagen door den vloek van Moses Wet, een Fonteyne geworden is; uit Wien alle genadewateren en zegeningen vloejen, die het geestelyk Israël agtervolgen

Pf. 23: 6. alle dagen hunnes levens.

Maar zonder hier op te staan, zy het ons genoeg uit Moses verhaal op te merken; dat de HEERE hier in als een voorbeeld heeft willen geven; hoe Hy, op de voorbede van zyne Profeeten, nu en dan zyn ondankbaar Israël in de woestyne met water wilde bezoeken en uit de hand van hunne vyanden verlossen. En hier van vindenwe een doorlugtig bewys in de geschiedenisse, diewe thans onder handen nemen in den t'zamenhang met de vorige.

t'ZAMEN-
HANG.

Daar word verhaalt, in welk een dodelyk gevaar de heiren van Joram, Josafat en den onderkoning van Edom waren geraakt, om in de woestyne van Edom van dorst te vergaan, en in de handen van de wederspannige Moabiten te vallen. Op den raad van Josafat begeeven zig de drie Koningen naar Eliza, die daar omtrent was, om des HEEREN woord uit hem te verneemen: welke, na een scherpe bejegening aan den afvalligen Koning van Israël, uit goedwilligheid tot den godvrugtigen Koning Josafat, zig tot profeteeren aangord. Hy eischt een *Speelman*, waarschylyk een Leviet, dat die een heilig lied voor hem speele, waarin Gods wonderbare verlossingen aan zyn Israël wierden gemeld. En daar op komt des HEEREN hand, of de Geest der profecye op hem, door Wiens bewerkinge hy hen voorspelt, dat de HEERE hen water zal geven voor den dorst, en de overwinning over de vyanden.

VERDEE-
LING.

In dit gedeelte der H. Geschiedenisse hebbenwe eerst de Voorzegging te openen vers 16-19. en dan met een woord de Vervulling aantewyzen uit vers 20-27.

De

De Inhoud van de Voorzegginge is tweeledig.

I. De Belofte van water voor den dorst. vers 16, 17.

II. De Belofte van overwinninge over de Moabiten.
vers. 18, 19.

Eliza dan door den Geest der profecyen opgewekt **VERKLA-**
begint zyne Voorzegging met een statige Voorrede: **RING VAN**
ys. 16. Zo zegt de HEËRE: Jehova, de levendige **het I. DEEL:**
God, wiens raad zal bestaan, en Die al zyn welbcha-
gen doen zal.

Een gewoon formulier by de Profeeten, 't geen ons meermalen is voorgekomen; en daar toe diend, om te vertonen de Goddelykheid, het Gewigte en de volkomene Zekerheid van de volgende Beloften, welke de Onveranderlyke en Waaragtige gewis zal daar stellen: want geen ding is Hem te wonderbaar, Die raad weet te verschaffen, daar alle raad uit heeft: want Hy spreekt maar, en 't is 'er: Hy gebied, en het staat 'er.

Te regt derhalven hier gebruikt; om het ontfach voor God by aanvang of voortgang in 't herte der Koningen op te rigten, hen uit hunne verflagenheid op te beuren, en een eerbiedige aandagt en onderwerpinge aan hem, als een Goddelyken Gezante, in te boezemen.

Na zulk een deftige Voorrede, opent hy des HEE-
REN wille; wat zy te doen, en wat zy te *verwagten*
hadden.

Wat hen te doen stond, opent hy met deze tale: *Ma-*
ket u in dit dal vele graften: eigentlyk in de grontale:
grasten, graften; dat is, naar een Hebreuwfen spreek-
styl, de eene graste na de andere, of *veele* in aantal:
even gelyk Gen. 14: 10. *het dal van Sittim was lymput-*
ten, lymputten; of *vol lymputten*, gelyk de Onze het
daar vertalen.

Vele zulke graften wil hy, dat naar Gods bevel, van hen zullen *gemaakt* worden, in die valleie of het *dal*, waar in zy gelegert waren: waar van de Rede uit het

vervolg kan worden afgenomen, opdat de wateren daar in mogten vergadert worden; en, op de vlakke verspreid, niet te schielyk opdrogen. Hier by kan hy nog wel in 't byzonder beoogt hebben, zynen meester Elia enigermate na te volgen, die by een andere gelegenheid een *groeve maakte* rontom des HEEREN altaar, welke van Israël met water moest aangevult worden, naar het bērigt: 1 Kon. 18: 32-35.

Maar hier zoude het water door een hogere hand worden verzorgt. *Want zo zegt Jehova, Die niet alleen regt heeft om te beveelen, maar ook magt om te doen, 't geē alle geschapene kragt te boven gaat. Gy lieden zult geenen wind zien, en gy lieden zult geenen regen zien: nochtāns zal dit dal met water vervult worden.* vers. 17.

Zo belooft hy hen overvloed van water in het dal, zonder dat zy enige natuurlyke oorzake of voortekenen hier van verneemen zouden; want zy zouden *geenen wind nog regen zien*. Wanneer de Zuide of Weste winden de wolken aanvoeren of t'zamen pakken, waar uit de regen nederdaalt, is het geen wonder, dat de aarde met water vervult word: maar wanneer nog het een, nog ander van te voren bespeurt word, en zig egter een menigte van water her voor doet, is het een stoffe van verwonderinge en verbazinge.

In het byzonder zoude hier wel een heimelyke toespeeling konnen zyn op het wonder in Elias dagen geschied: wanneer na een lange droogte de hemel van 1 Kon. 18: wolken en wind zwart wierde en daar quam een grote 45. regen. Maar nu zoude de HEERE nog groter wonder verrigten; zonder deze voortekenen en middelen, zoude Hy egter overvloed van water verschaffen. Zo speelt God in de werelt zyns aardryks in de buitengewone wegen van zyne Voorzienigheid.

De Overvloed van water word nog nader met deze tale uitgedrukt: *Zodat gy zult drinken, gy en uw vee en*
uwe

uwe beesten: waar toe buiten twyffel veel water vereifcht wierde, dewyl hier drie legers t'zamen waren met hun klein vee en grote beesten; gelyk de Hebreewen het klein en groot vee dus plegen te onderscheiden. In welk een toevoer van water zig derhalven dezelve wonderkracht zoude openbaren, welke hunne Vaders in de woestyne voorheen hadden ondervonden.

Kantt. op
Gen. 36: 6.

Exod. 17.

Hier mede hadde nu Eliza de Koningen konnen heen zenden; met een bygevoegde vermaninge, om met een dankbaar herte voor zulk een onverdiende weldaad een ieder naar zyn huis weder te keeren.

Maar hy hecht 'er nog een Tweede Belofte aan, afgeleid uit den rykdom der Goddelyke Algenoegzaamheid vs. 18. *Daar toe is dat flegt in de ooggen des HEEREN* enz.

II. DEEL.

De zin is; hoe bezwaarlyk het ook in uwe ooggen mag fchynen; 't is nogtans zeer *ligt* en gemakkelyk in de ooggen des HEEREN die de gansche aarde doorlopen en alles als met een wenk uitvoeren; om u meer te geven, dan gy bidden of denken kond: want boven die weldaad welke gy begeert hebt, namentlyk water, zal u de HEERE nog geven, dat gy niet begeert hebt; de overwinning over uwe vyanden; om u te tonen, dat Hy een Rotfteen is, Wiens werk volkomen is.

Marc. 2: 9.

Immers hy voegt 'er deze belofte by: *Hy zal ook de Moabiten in uwe hand geven.* 't Schynt dat 'er een heimelyke toespeeling zy op die wanhopige tale van Joram: *Neen, want de HEERE heeft deze drie Koningen geroepen, om die in der Moabiten hand te geven.* Neen, wil Eliza zeggen, de HEERE zal de zake omkeeren en uwe gevreesde nederlage in een grote zege veranderen: die Moabiten, welke zig van ouds aan zware euvel daden hebben fchuldig gemaakt, en nu trouwloos van Israëls Koning zyn afgevallen; die Moabiten, welker bespryingen gy nu vreeft, zal de HEERE op

vers. 13.

een gemakkelyke wyze in uwe handen leeveren, om 'er naar uw welgevallen mede te handelen.

Zo nogtans, dat gy Gods wrake over dezelve uitvoeren zult. Het geen hen in enige byzonderheden voorgeschreven word. vers. 19.

1. *En gy zult alle vaste steden en alle uitgeleezene steden slaan.* Hoe *vaste* ook de steden van Moab mogen zyn in hare gelegenheid, muuren, torens, poorten en gren-delen; hoe schoon en *uitgelezen* boven vele andere; egter zouden die buigen onder de magt der Vorsten, en ter verbanning worden overgegeeven: het zy men dit betrekkelijk make op hare *Inwoonderen*, welke door de scherpte des zwaarts zouden verflagen worden: het
 Deut. 13: 15.
 2 Kon. 19: 25.
 zy op de *Steden* zelve, welke tot woeste hoopen zouden verstoort worden. En men mag het een en ander t'zaamvoegen in vergelykinge met *ys. 25.*

2. *En gy zult alle goede boomen vellen.* Goede boomen zyn vrugtdragende boomen, die het menschdom nuttig en tot spyze voordeelich zyn: waar omtrent de **HEERE** bevolen hadde: Deut. 20: 19. *Wanneer gy een stad vele dagen zult beleegeren, zo zult gy hun geboomte niet verdelgen, want gy zult daar van eten, enz.* Des het zyne bedenking verdient, hoe dit bevel van Eliza, ter uitroejing gegeeven, daar mede overeenstemme. Men kan in 't gemeen voldoen met te antwoorden; dat Jehova de Heer is van zyne wet, Die meermalen in byzondere gelegenheden zyn volk van die verbintenisse ontslagen heeft: maar alle zwaarigheid verdwynt, als men in 't byzonder aanmerkt, dat die Wet alleen betrekkelijk was op Kanaän, 't geen onder de stammen van Israël zoude verdeelt worden als het snoer hunner erve; waar onder het land der Moabiten geensins behoorde, naar de duidelyke tale Deut. 2: 9. *Ik zal u gene erfenis van het land der Moabiten geven, dewyl Ik Loths kinderen Ar ter erfensse gegeeven hebbe:* gelyk dit ook

ook klaar gebleeken is by de verdeeling van Kanaän ten dage van Josua.

3. *En gy zult alle waterfonteynen stoppen.* Dewyl Moab van weinige rivieren en beeken voorzien was, waren hem de bronnen en fonteynen van grote nuttigheid voor menschen, vee en landen: welke bronnen verstopt zynde, konde 'er niet anders dan dorheid en woestheid op volgen: waarom dit ook onder de oordeelen van Moab opgetelt word Jef. 15: 6.

4. *En alle goede stukken lands zult gy met steenen verderven:* dat is, onvrugbaar en onbruikbaar maken met steenen daar op te werpen: het zy die genomen wierden van de afgebrokene steden; 't zy van de scheidingen der landeryen, wel eer by de Arabiërs en als nog elders in gebruik, om elks bezitting te bepalen; welke steenen op goede landen geworpen niet alleen dezelve verdorven, maar ook de onderscheidene verdeelingen en bezittingen verwarden: 't zy van de afgodische beelden, om de afgodery te beschamen, die zelve met rotten en steenen van ouds gepleegt wierde.

Vitr. in
Jef. tom. 2.

P. 752.

Kortom, alle deze byzonderheden dienen daar toe; om een geweldige verstooring en verwoesting van Moab aantewyzen.

Het zal 'er nu weinig op aan komen, of men deze woorden van Eliza begrype, als een *Belofte*, of als een *Bevel*. Men mag het een en ander t'zamenvoegen: en wel eerst als een *Belofte*, dienende tot uitbreiding van de voorgaande: *de HEERE zal de Moabitén in úwe hand geven*; en de genoemde byzonderheden zullen daar van de bewyzen en gevolgen zyn. Maar men kan het ook nemen, als een *Bevel*; om Israëel te verbinden, om Gods wrake over Moab langs deze wegen uittevoeren.

Meerder zwaarigheid schynt het te hebben, hoe men dit zal vereffenen met Gods bevel: Deut. 2: 9. *Beangstigt Moab niet en mengt u niet met hen in den stryd, want*

Ik zal u gene orfenis van hun land geven: maar deze zwa-
righeid word door den t'zamenhang ligtelyk weggenomen,
welke toont, dat Israël, by den ingang van Kanaän,
Moab niet zoude ontruffen, maar hunne landpalen
ontrekken.

Maar welke was dog de Rede, waarom God zulk
een gedugte wrake over de Moabiten wilde oefenen?
In 't gemeen kan men aanmerken, dat zy hunne vyand-
fchap tegen Israël van zyne jeugd af aan hebben laten
blyken: hen brood en water geweigert; Bileam ge-
huurt om hen te vloeken, en hen tot een fchandelyke
afgodery en hoerery hebben verleid: om welke en dier-

Deut. 23: gelyke inode bedryven geen Moabiter tot in het tiende.
3, 4, 6. gellagte in de vergaderinge des HEEREN komen mogte
tot in eeuwigheid, nog Israël hunne vrede en beite
zoeken. Maar in het byzonder was het nu, om hen
wegens hunne rebelly en afval te ftraffen; teffens om
des HEEREN naam voor de oogen van alle afgoden-
en beelden-dienaren te verheerlyken.

VERVUL- Hebbenwe dus de Voorzegging geopent: gaanwe
LING VAN 't nu de Vervulling beknopt inzien, zo als ons die in het
1. DEEL. vervolg van dit Kap. verhaalt word.

En wel wat de Belofte van het *Water* belangt: hier
van word gemeld vers. 20. *En het gefchiedde des mor-
gens, als men het fpyffer offert, dat 'er, ziet, water
door den weg van Edom quam en het land met water ver-
vult werd.*

Ant. Jud. De Joodfe Historiefchryver Josefus verhaalt, dat
lib. 9. c. 1. de HEERE drie dagreizen van daar een zwaren regen
in Edom hadde laten vallen; van waar dan dit water
naar het leger van Israël zoude gevloeit zyn: maar de
H. Schrift meld dit niet, en op Josefus verhaal is in za-
ken van die nature niet veel ftaat te maken. Het is ons
genoeg, te weeten, dat God langs den eenen of an-
deren buitengewonen weg van zyne Voorzienigheid
het

het water in overvloed voortbragt door den weg van Edom.

En wel 's anderen daags des morgens vroeg op de ure der offerhanden en des gebeds; wanneer buiten twyffel de heilige die te Jerufalem waren en zy die den kryg volgden met vereenigde herten den HEERE baden, om een zegen en heilzame verloffing te erlangen. Zo wil de HEERE zyne beloften vervullen op de gebeden van Ezech. zyn volk; gelyk ook Elia ondervond, wanneer hy een 36: 37. buitengewone offerhande geoffert en gebeden hadde op I Kon. 18. de hoogte van Karmel.

Belangende de tweede Belofte, rakende de Zegen over Van het de Moabiten; de Vervulling daar van word uitvoeriger II. DEEL. beschreven vers. 21-27. Daar men een nauwkeurige vervulling van Elizas Voorzegginge vinden kan: vooral vers 25.

Waar in Gods wonderbare Voorzienigheid zig niet minder dan in het voorgaande openbaarde: want als de Moabiten *zig des morgens vroeg opmaakten, en de Zonne over dat water oprees, zagen de Moabiten dat water tegen over rood, gelyk bloed: vers 22.* Waar uit zy giffende, dat de vereenigde heiren zig onderling verflagen hadden, op den buit aanvallen; maar zelve deerlyk verflagen worden. Zeker, hier in was een zonderlinge hand van God; want schoon het niet ongewoon is, dat by het ryzen van de zonne zig het water meermalen als rood aan het oge opdoe; zo was dit egter wonderbaar, dat niemand der Moabiten dagte, dat zulks aan de dampen of den weerschynde der zonnestralen toe te schryven ware, maar datze alle met die verbeeldinge van *bloed* bevangen worden en op dien ingebeelden grond in hun eigen verderf lopen. Waar uit wy dan afnemen, dat Gods voorzienigheid hier wonderbaar omtrent hunner aller ogen en verbeeldingskragt gewerkt heeft, om hen wegens hunnen afyal te straffen. Van hoedanig een

vers. 23.

zonderling voorval ook onze Vaderlandse geschiedenissen melding gedaan hebben. *

Het allernaarst was dit oordeel voor den Koning der Moabiten, welke in zyne hofstad ingesloten en gene uitkomst ziende, *zyner eerstgeboren zoon op de mure ten brandoffer offerde*, namentlyk aan zynen afgod Chamos, om hem te verzoenen, naar de gewoonte der Feniciers, gelyk Porphyrius heeft aangetekent. Waar uit *een zeer grote toorn in Israël ontstond; daarom trokken zy van hem af en keerden weder na hun land.* In welke byzonderheden gemelt vers 26. 27. ons oogwit niet medebrenge ons in te laten.

Dit blykt ſer uit, dat de Moabiten toen niet geheel zyn uitgeroeit: neen, zy ſtaten het hooft weder op, en quamen eerlang, door andere bondgenoten geſteevigt, tegen Joſafat, als om weerwrake te nemen: en ſchoon zy andermaal verſlagen wierden, kondenze nogtans hunne roofzugt niet afleggen: want even na het afſterven van Eliza, quamen de benden der Moabiten in het land van Israël: ja hunne hovaardy en haat tegen Gods volk gingen zo verre, dat zy zig die zware oordeelen op den hals haalden, bedreigt Jef. 15 en 16. Jerem. 48. Ezech. 25: 8-11. Amos. 2: 1-3.

BETOGING. Uit allen dezen mogenwe dan veilig beſluiten:

A. Dat Eliza een groot Profeet is, op wien de Geest des

* Dit word verhaalt van *Hooft Ned. Hiſt. ix boek p. 353.* Een verraad geſneed zynde tot inneeming van ter Goude, word door de bedremmeling van een bode ontdekt; die gevat zynde bekennt, „dat het water, ſchynende als baar bloed tegen hem op te ryzen, hem in zig zelve hadde doen zeggen: zoude ik wel een bloedige boodſchap dragen? „ *Van de Velde* haalt dit aan, vergelykt het met dit wonder en bepleit het tegen inſprake: in de Wonderen des Allerhoogſten. p. 143-146. Waar mede de Hoogleeraar *Drieſſen* inſtemt, in zyne Toegifte op den Nieuwen menſch, beredeneerende Gods wonderwegen omtrent Nederland. p. 762, 763.

des HEEREN rustte, vermits hy hier zo nauwkeurig den toevoer van water voorzegt, waar van gene de minste voortekenen voor handen waren: en de Overwinning over de Moabiten voorspelt met de allernauwkeurigste byzonderheden, daar zo weinig waarschynlykheid voor was. Al 't welk stipt vervult zynde opentlyk uitroept, dat Eliza geen minder Profeet is, dan Elia, welke ook door zyn voorgebed den hemel opende, zo dat 'er een zware regen op volgde.

B. Boven al word Jehova hier verheerlykt als de ware God, Die alleen wonderen doet, onder Wiens heerlykheden dit opgetelt word, dat *Hy de woestyne tot een waterpoel stelt en het dorre land tot watertogten.* Psalm. 107: 35. Onder Wiens eernamen behoort: *Jehova is een Krygsman en de Baniere van zyn volk;* en Welke langs gewone of buitengewone wegen van zyne Voorzienigheid zyn volk verloft en doet treden op de hoogten van zyne vyanden.

Exod. 15: 3.
en 17: 15.
Deut. 33: 29.

C. Zelve vindenwe hier in een duidelyke Bevestiging van de waarheid van den Mofaïschen godsdienst, welken Jofafat en het ryk van Juda beleed en aankleefde: vermits deze verlossing om Jofafats wille gewrogt wierd.

vs. 14, 15.

Luft het ons nu van den voorbeeldigen Eliza op te klimmen tot den Tegenbeeldigen; op Wien de Geest der wysheid, des raads en der sterkte niet met mate heeft gerust: dan zullenwe hier een zoete aanleiding vinden tot geestelyke bespiegelingen; waar in ons reeds sommige hebben voorgelicht. *

BEDENKINGEN OVER DEN GEHEIMZIN.

M

I. Word

* *Borrhaus* in comment. ad h. 1. vs. 17. „Reducto velo *συναγωγικῆς* historix, occurrunt aquæ illæ divinæ & cœlestes, quibus alveus, prophetantibus nostris Elizæis, repletur ad potandos sitientes. De hoc alveo & aquis *Jes.* cap. 44: 3. Hinc Dominus noster Christus, perennis viventium aquarum fons: *Joh.* 7: 37, 38, 39. Vates igitur *Jesaias* mysticas aquarum, quæ concionante *Elizæo* excitatæ sunt, notas explicat, & *Jesaiæ* oraculum *Jesus* Christus. „

Joh. 7:
38, 39.

I. Word dan dit *woeste dal met water vervult*: men denke aan die stroomen van levendige wateren, welke van den verheerlykten Jesus door zynen Geest zouden worden uitgegoten, en welke meer dan eens by Jesaias onder dit zinnebeeld voorkomen. Kap. 41: 18. *Ik zal rivieren op de hoge plaatsen openen en fonteinen in de valleien: Ik zal de woestynne tot een waterpoel zetten, en het dorre land tot watertogten: wederom, Kap. 43: 20. Ik zal in de woestynne wateren geven en rivieren in de wildernisse; om myn volk, myne uitverkorene, drinken te geven: nog eens, Kap. 44: 3. Ik zal water gieten op den dorstigen en stroomen op het droge: Ik zal mynen Geest op uw zaad gieten en mynen zegen op uwe nakomelingen.* Om gene andere getuigenissen aan te halen nog my op te houden met de veelvuldige overeenkomsten tusschen de wateren en de genadegaven des H. Geests, lettenwe alleen op de merkwaardige byzonderheden hier voorkomende.

1. Quamen deze wateren juist *op de ure van het Morgenoffer en des Gebeds*: het geestelyk oog mag hier opklimmen tot de offerhande van Gods Zoon, Die op de ure van het morgen-offer zig aan het kruis heeft opgeoffert, en een vloek geworden zynde alle zegeningen van Abraham heeft aangebragt, opdat die tot de Heidenen zouden komen in Jesus Christus, en de belofte des Geests door het gelove mogte ontfangen worden, van alle die den hemelschen Vader daar om bidden.

2. Te regte mogen deze wateren als *bloedig-rood* worden aangemerkt: want Jesus de Christus is geko-
1 Joh. 5: 6. men door water en bloed; niet door water alleen, maar door water en bloed: voortvloeiende van Hem,
Hog. 5: 10. Die blank en rood is: komende van Edom, met besprenkelde kleederen van Bozra, rood aan zyn gewaad, en magtig om te verlossen: het Tegenbeelt van alle reinigmakingen des vleesches daar stellende, die wel eer door bloed of water geschieden.

3. Qua-

3. Quamen deze wateren *onverwagt*, zo dat men geen wind nog regen vooraf merkte, volgens de profecye van Eliza. Hoe onverhoeds daalde de Geest, naar de voorzeggingen der Profeeten, op het Pinksterfeest op Jesus discipelen, hen bequamende om te profeteren! Hoe onverwagt zyn meermalen de genadewerkingen des H. Geests, als Hy by aanvang of voortgang de ziel overrompelt! *De wind blaast waar henen hy wil; en gy hoord zyn geluid; maar gy weet niet van waar hy komt en waar hy henengaat: alzo is een iegelyk die uit den Geest geboren is.* Hand. 2: 1--18. Jef. 65: 1. Hog. 3: 4. en 6: 12. Joh. 3: 8.

4. Moesten 'er egter *grasten worden gegraven*, opdat het water daar in vloeide: 'er moet in de wildernisse een bane worden bereid en het hobbelagtige tot een valleie worden gemaakt; om in een geopende en vootmoedigde ziele, uitziende naar de beloften, den Geest te ontfangen, Die in de valleien zyn Israël ruste wil geven, en wonen by een verbryzelden en nederigen geest, om dien levendig te maken. Jef. 40: 3,4. Jef. 63: 14. Jef. 57: 15.

5. Was dit water *genoegzaam* voor het gansche leger en wierde het van alle gedronken, menschen en vee, groote en kleine: hier geldt de tale: *O alle gy dorstige, komt tot de wateren: wie dorst heeft kome; en die wil, neme het water des levens om niet: want uit zyne volheid ontfangen wy alle, ook genade voor genade.* Jef. 55: 1. Op. 22: 17. Joh. 1: 16. en 7: 37.

II. Volgde hier op *de overwinning van de vyandige Moabiten*, welke in de handen van Israël gegeven worden. Deze is ook de vrugt van Jesus genade, dat Hy de geestelyke vyanden in de handen van zyn volk geeft, om die te bestryden en te overwinnen door het bloed des Lams: want de God des vredes zal den Satan onder hunne voeten verpletteren, en zyn volk meer dan overwinnaars maken; door Hem, Die de heerlykheid is van hunne sterkte. Op. 12: 11. Rom. 8: 37. en 16: 20. Pf. 89: 18.

In al het welke Jehova zynen Naam verheerlykt en aan zynen dienst luister en agtbaarheid byzet.

Deze en diergelyke geestelyke bedenkingen kunnen op deze geschiedenis vallen: en al durve ik niet bepalen, dat die alle hier juist bedoelt worden, zoude ik egter het ook niet geheel durven lochenen, zo veel het
 bovenp. 28. wezen der zake aangaat: zo om voormelde redenen; als om de gelykformigheid van dit wonder met de *drenkinge van Israël* in de woestyne van Rafidim met de *waterteren uit den rotsteen*: waar op het *verslaan van Amalek* volgde: en niemand der Christenen twyffeld aan den geestelyken zin van dit voorbeeld: waar in Paulus zo duidelyk voorgaat. 1 Kor. 10: 4.

TÖEPAS-
SING.

Ten minsten, wy zullen hier uit een gevoegzame aanleiding kunnen nemen tot een nadere Töeëigening.

Om dan ook dit gedeelte der Heilige geschiedenis ons verder te nutte te maken.

Van de
Velde
wond. des
Allerh.
Drieffen
toegift op
den N.
Mensch.

Zo mogenwe vooraf met hertelyke dankbaarheid die grote weldaad van God erkennen, Die langs gewone en buitengewone wegen van zyne Voorzienigheid ons Nederlands Israël zo wonderbaar uit de hand van de Spaanse en Roomse Moabiten verlost, en onze dorre woestynen in waterryke landen en vrugtbare velden heeft afgewisseld; en in allen dezen getoond, dat Hy alleen die God is, Die wonderen doet en van ouds gedaan heeft aan het Land onzer inwoning, tot staving van den Hervormden Christelyken godsdienst.

Pf. 87: 7.

Waar van wy nog die vrugt genieten; dat 'er niet alleen geestelyke *zangers en speellieden* onder ons gevonden worden, die ons tot den dienst en lof van God opwekken, in de vorige stoffe aangewezen: Maar ook dat *alle des HEEREN fonteinen binnen ons zyn*; nademaal Hy in onze woestynen wateren geeft en rivieren in de wildernissen, om zyn volk, de uitverkorene, te drenken.

Jef. 43: 20.

Een weldaad zo veel hoger te waardeeren: en omdat 'er nog zo vele volken der aarde zyn, welke van deze wateren ontbloot, in een huilende wildernisse omzwer-
 ven:

ven: *en* omdat deze wateren (zeltzaam om te horen!) door den weg van het Antichristis Edom tot ons gevloeid zyn, ik meene door middel van de eerste Kerkhervormers, uit het Papendom oorspronkelyk: *en* omdat deze rivieren mild geopend worden door het Evangelij, aanbiedende een volheid van genade in Jesus, om alle dalen te vervullen en allerlei gebreken te gencezen, zonder onderscheid van persoonen, zonder prys of geld, te ontfangen door het gelove.

Wat Land onder den ganschen hemel in dezen opzigte gezegender dan het onze? daar de bron van het gansche genadewerk, de vrye en eeuwige liefde van den Drie-enigen God, de eeuwigdurende kragt van Jesus gehoorzaamheid en dierbare zoenbloed, de verquikkende en reinigende genaden des H. Geests, door de zuivere bedieninge van het Woord en de Bondzegelen, zo klaar geopend en aangeboden worden. Hier geld de tale: *Wie dorst heeft, kome; en wie wil, neme het water des levens om niet.* Op. 22: 17.
Jef. 55: 1.

Ach! dat 'er maar vele gevonden mogten worden, die 'er prys op stelden, en met David in de woestyne uitriepen: *O God: ik zoeke U in den dageraad: myne ziel Pf. 63: 2. dorst naar U, myn vleesch verlangt naar U, in een land, dor en mat zonder water.*

Maar is 'er ooit stoffe van klagte, 't is hier over; dat de meeste niet den minsten indruk hebben van dien rykdom der Goddelyke goedertierenheid; maar die wateren laten voorby vloejen, en in een waterryk Land zo dorre blyven als de woestyn van Edom.

Een stuk, dat meer verwondering zoude baaren, byaldien de redenen van zulk een heilloosheid niet haast konden begrepen worden. Om 'er slegs eenige te noemen 1. Vele kennen niet de noodzaaklykheid en dierbaarheid van deze genadewateren; omdatze niet geloven, dat zy in een woestyne omdoolen, daarze van ge-

brek zullen vergaan: of zienze hunne dorheid, het is maar ter loops, zy wenden hunne oogen daar van af, zy gevoelen 'er gene droefheid nog smerte over; het dryft hen niet naar des HEEREN Profeeten, om hunnen raad uit Gods Woord in te nemen; althans niet naar den Meerderen dan Eliza, gekomen met water en bloed; als Welke nog nimmer aan hunne ziele begeerlyk is voorgekomen. 2. Andere, den Springader des levendigen waters verlatende, houwen zig zelve bakken uit, gebrokene bakken, die geen water konden houden, en graven zig zelve putten in een dor land, om vreemde of liever eigene wateren te drinken, door een eigene gerechtigheid te zoeken in de werken der wet en een bekeeringe van hun eigen maakfel. 3. De meeste dorsten naar gestolene wateren, die hen zoeter smaaken; of drinken het onregt in, als water.

En o! wat is dat niet een vreesfelyke heilloosheid, in het midden van zo vele kostelyke wateren, vloejende van onder den dorpel des Huizes, moedwillens van gebrek te sterven, en daar de stroomen van heil en leven zo mildelyk vlieten, niet eens de hand te willen uitsteeken nog den mond te willen openen! Wat een nare eeuwigheid zal 'er voor de zodanige te verwagten zyn! Wanneer gy smerte zult lyden in de vlamme; hoe gaarn zoude dan het uiterste van uwen vinger in het water willen indooopen om uwe smagtende tongte verkoelen! maar te vergeefs; dewylge niet anders dan den beker van Gods grimmigheid zult drinken met deszelfs droeffemen. Dan zultge in de handen der helsche Moabiten overgegeven worden: dan zal 'er een overstelpende plasregen zyn in Gods toorne. Ach zondaars! byaldien de HEERE aan u hadde willen wreeken de versmading van zyne Evangeli-wateren, hoe lang had Hy al in ons Land kunnen zenden een honger niet naar brood, en een dorst niet naar water, maar om te hooren de woorden

Jer. 2: 13.

2 Kon.

19: 24.

ziet daar

de Kantt.

Spr. 9: 17.

Job 15: 16.

Ezech 47:1.

Luc. 16:24.

Jes. 51: 17.

Ezech. 13:

13.

Amos 8:11.

dén des levens: hoe lang haddet gy al tot een eeuwige verwoefing kunnen overgegeeven zyn: en nogtans, o wonder van een Goddelyke lankmoedigheid! worden zyne genadewateren u nog aangeboden.

Och! datge dan in dit heden nog opgewekt wierdet, om als gebrekkige en dorftige tot de Fontein van levende wateren te komen! Gy moet dog eenmaal dorften; of hier, of namaals in eeuwigheid. Was het dan niet wenschelyker voor uwe ziele, datge nu nog dorftende wierdet, daar de beekskens der rivieren nog vloejen; dan in eeuwigheid zonder verquikkinge?

Quam het op uw herte met enige aandoeninge: wy zouden u dan raaden: om uwen natuurftaat als een dorre woefstijne met indruk te leeren kennen, en het gevaar om in de handen der vyanden te vallen: word gy 'er gevoelig over geraakt; maakt dog veel gebruik van des **HEEREN** Profeten en de bedieninge des Woords, om de kostelykheid en gepafftheid van de geestelyke wateren te leeren verftaan en de ruime aanbieding daar van, onder een ootmoedig en aanhoudend opzien naar den hemelfchen Eliza, Die niet alleen dit water en bloed heeft aangekondigd, maar ook uit zyne zyde heeft laten vloejen: opdat de zegeningen Abrahams tot de Heidenen zouden komen en de belofte des Geests door het gelove ontfangen worden.

Och! dat de Zonne over dit water oprees en de **HEERE** uwe oogen, even als die van Hagar in de woefstijne, Gen. 21:19. opende, om de geestelyke waterputten van Jesus bloed en Geest te zien tot waffching en drenking!

Maar inzonderheid hebbe ik nog een woord te fpreken tot het Israël naar den geest, die met Jofafat en Juda vastkleeven aan den waren godsdienst.

Gy zult het gaarne door uwe bevindinge willen verzegelen, dat de God uwer goedertierenheid u is voor- Pf. 59: 11. gekomen: niet alleen in de eerfte bekeeringe, doe Hy u met

met zyne genade opzocht in de woestyne en uw hert in
 Joh. 3: 8. nam, zonder dat gy enige duidelyke voortekenen van
 zyne toenaderinge ontdektet; maar ook in den voort-
 gang: hoe dikwyls heeft Hy u door zyne genadewate-
 ren als verrast, in duisternisse tot licht, in zwakheid tot
 sterkte en u in moedeloosheid tot verquikking geweest,
 u meer geevende, dan gy zelve bidden of denken durf-
 det! Inzonderheid zal het wel den eenen of anderen in 't
 midden van Israël heugen; hoe de HEERE u, in de
 1 Sam. 27:1. woestyne omzwerfende en uitroepende, „ik zal dezer
 dagen een door de hand van myne vyanden omkomen,,
 onverwagt de vyanden als in handen leverde, de kragt
 der verzotkinge bedwong en u aangordde met zyne
 gansche wapenrustinge, om te staan tegen de listige
 omleidinge en de geweldige aanvallen van uwe hateren,
 en u dus rukte uit alle uwe vreezen.

Is deze waarheid langs gewone of buitengewone we-
 gen van Gods Voorzienigheid aan u bevestigt: gy be-
 grypt dan ligtelyk uwe verpligtingen. 1. Om in een
 nederige dankbaarheid den HEERE den roem te geven
 van zulk een onverdiende weldadigheid, Die op de ko-
 sten van het bloed zyns Zoons die wateren tot u heeft
 vloejen laten. 2. Laat het uwe dagelykse werkzaam-
 heid zyn in deze woestyne, die genadewateren te schep-
 pen en door het heilvattende gelove u te eighen, en
 wel als rood en blank, om afgewasschen, geheiligt en
 Joh. 1:16. gedrenkt te worden uit Jesus volheid, door zynen Geest.
 3. Maakt u daar toe vele graften, staande naar een ne-
 derige en ootmoedige gestalte; met een vertoninge van
 uwe behoefte en den rykdom van zyne Algenoeg-
 zaamheid u in dit lage dal aan Hem aanbiedende, en
 smeekende, dat Hy als de Zonne over dat water opga,
 Pf. 68:10. het gelove levendigmakende en door een milden regen zy-
 ne erfenis in hare matheid sterkte. 4. En draagd dan
 wel zorge, om alle de verquikkingen en kragten, hier
 door

door ontfangen, aan te leggen in des HEEREN dienst, en de bestrydinge van de geestelyke Moabiten; met waken, bidden en het zwaard des Geests.

Vraagtge, hoe zal ik my in het byzonder hier omtrent gedragen? Leert van Israël de vyanden in hunne vastigheden aantetafen, de boomen in den wortel te hakken, en de waterfonteinen te stoppen. Ik wil 'er mede zeggen: 1. datge nauwkeurig nalpeurt, waar de vyanden en vooral de inwonende zonde hare meeste vastigheid en schuilplaats hebben, om die in hare eigene legerplaats aantetafen: 2. om u niet te vergenoegen met het snoejen van de takken van den ouden mensche; maar den byl te leggen aan den wortel van de hebbelyke begeerlykheid, opdat hare kragt verzwakt worde: 3. en daar gy gene hope hebt om die geheel uit te roejen, ten minsten die quade fonteinen toestopt, door een nauwkeurige waakzaamheid in den gebede, het herte behoedet boven alles wat te bewaren is, en de eerst opborrelende begeerlykheid der zonde onderschept en veroordeelt: zynde een van de uitnemenste deelen der geestelyke wysheid. Spr. 4: 23.
Owen dod.
der zonde.

Dit zy uw Troost. 1. Moetge nog wildernissen doorwandelen: uw brood zal u worden gegeven en uwe wateren gewisse zyn: het goede en de weldadigheid zullen u volgen alle dagen uwes levens. 2. Worden hier uwe vyanden niet geheel uitgeroeit, zy zullen egter als met steenen gedrukt, gequelt en bedwongen worden: gy zult vrede met Godt hebben, en eens meer dan overwinnaars worden, door Hem, Die u heeft lief gehad. Amen. Jef. 33: 16.
Pf. 23: 6.
Die Rom. 8: 37.